

Maa- ja metsätalousministeriö

9.5.2022

Maa- ja metsätalousministeriön kirjallinen lausunto

E 41/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Tiedonanto ruokaturvan takaamisesta ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistamisesta

Euroopan komissio antoi 23.3.2022 tiedonannon ”Ruokaturvan takaaminen ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistaminen”. Tiedonanto pohjautuu Eurooppa-neuvoston [Versailles’n julistukseen](#), jossa komissiota kehoitettiin toteuttamaan kiireellisiä toimia ja esittämään vaihtoehtoja, joilla voidaan puuttua elintarvikkeiden hintojen nousuun ja maailmanlaajuisista elintarviketurvaa koskeviin kysymyksiin.

Komissio käy tiedonantoasiakirjassaan läpi Venäjän Ukrainaan kohdistaman sotilaallisen hyökkäyksen vaikutuksia ruokaturvatilanteeseen Euroopan unionissa ja globaalisti. Hyökkäyksen seurannaisvaikutukset ovat aiheuttaneet lisää epävakautta jo valmiiksi haasteissa oleville EU:n maataloustuotemarkkinoille. Tiedonannon mukaan ruoan tarjonta EU:ssa ei ole vaarassa tällä hetkellä, sillä EU on pitkälti omavarainen monissa maataloustuotteissa. EU:sta viedään paljon esimerkiksi vehnää ja ohraa maailmanmarkkinoille. Elintarvikkeiden hintojen nousu kuitenkin vaikuttaa siihen, miten vähävaraisimmilla kotitalouksilla on varaa ruokaan sekä minkälaista ruokaa syödään ajatellen terveellisyys- ja ravitsemuksellisuuskäsitteitä. Kriisi nostaa ruoan hintaa ja on paljastanut EU:n tuontiriippuvuuden esimerkiksi energiasta, lannoitteista ja valkuaisrehun raaka-aineista.

Maailmanlaajuisesti tilanne aiheuttaa vakavia huolia ruokaturvasta. Jo ennen Ukrainan sotaa syyskuussa 2021 akuutista nälästä kärsi vähintään 161 miljoonaa ihmistä. Lähes kolmanneksella maailman väestöstä ei ollut mahdollisuutta riittävään ruokaan.

Komissio toteaa, että Ukrainan ja Venäjän vehnän viennistä ovat erityisen riippuvaisissa Afrikan ja Lähi-idän maat, joissa elintarvikemarkkinoiden jännitteiden kasvu saattaa johtaa yhteiskunnalliseen levottomuuteen ja epävakauteen.

Tiedonantoasiakirjassa komissio kannustaa jäsenvaltioita muun muassa lisäämään humanitääristä apua, tarkkailemaan ruokaturvan tilaa sekä välttämään

vientirajoituksia ja ehkäisemään niiden käyttöönottoa. Komissio kannustaa jäsenvaltioita tukemaan kehittyvien maiden ruokaturvaa myös maataloussektorin tuen ja makro-ekonomisten toimien kautta.

Tiedonannossa komissio käy läpi EU-tason toimia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Komission mukaan lyhyen aikavälin lisätoimenpiteet ruokaturvan takaamiseksi ja maatalouden tukemiseksi ovat tarpeen, mutta muistuttaa, että pidemmällä aikavälillä tulee jatkaa siirtymää kohti kestäviä ja oikeudenmukaisia ruokajärjestelmiä sekä EU:ssa että globaalilla tasolla.

Komission ehdottamia lyhyen aikavälin toimia EU:ssa ruoan saatavuuden turvaamiseen ja ruoan hintavaihteluun ovat muun muassa sisämarkkinoiden toiminnan takaaminen, yhteisten toimien koordinaatio komission uuden elintarviketurvan kriisivalmius ja kriisinhallinta ryhmän (EFSCM) avustuksella, vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (FEAD) toimeenpano ja jäsenvaltioiden mahdollisuus toimeenpanna alempi arvonlisäverokanta ruoalle.

Tiedonannossa komissio käy läpi toimia EU:n maatalousmarkkinoiden tasapainottamiseksi ja tuottajien tukemiseksi ja joita ovat muun muassa yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) markkinatoimenpiteet ja ylipäättään markkinoiden tarkka monitorointi, 500 miljoonan euron kriisivarannon käyttäminen ja täydentäminen kansallisella rahoituksella, poikkeukselliset valtiontukimahdollisuudet sekä tietyistä viherryttämissäännöistä poikkeaminen, muun muassa satokasvien tuottaminen ekologisilla kesantoaloilla.

Tiedonannossa komissio toteaa, että pitkällä aikavälillä täytyy siirtyä kestäviin ruokajärjestelmiin. Komissio painottaa, että ilman Pellolta pöytään –strategian ja biodiversiteettistrategian esittämää siirtymää kestäviin ruokajärjestelmiin ruokaturva on keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä vaarassa. Komissio pyrkii em. strategioiden toimeenpanossa takaamaan, ettei EU:n maatalouden ja kalatalouden tuottavuus heikenny. Tiedonannossa myös painotetaan, että EU:n pitää vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja muista tuotavista tuotantopanoksista sekä vähentää riippuvuutta mineraalilannoitteista. Tarvitaan myös investointeja biokiertotalouteen ja komissio kannustaa jäsenvaltioita esimerkiksi priorisoimaan YMP:n strategiasuunnitelmissaan investointeja, jotka vähentävät riippuvuutta tuotavista tuotantopanoksista.

Komissio esitteli tiedonannon maatalous- ja kalastusneuvostolle 7.4.2022. Tiedonannosta ei tehty neuvoston päätelmiä eikä siihen sisälly lainsäädäntöehdotuksia.

Suomen näkökulmasta maa- ja metsätalousministeriö pitää komission tiedonantoa tervetulleena. Elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa. Suomi on samaa mieltä komission kanssa, että keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ruokajärjestelmän kokonaiskestävyyden lisääminen on tärkeää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti. Lyhyellä

aikavälillä voidaan EU:ssa tehdä tiettyjä mukautuksia ruokaturvan ja tuotantopotentiaalin takaamiseksi.

Eurooppalainen ruoantuotanto on joidenkin tuotantopanosten sekä jossain määrin myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehun osalta.

Suomi on huolissaan maatalouden tuotantokustannusten noususta ennätystasolle ja niiden vaikutuksesta tuotannon kannattavuuteen, määrään ja laatuun. elintarvikkeiden kuluttajahintojen voimakkaasta noususta, mikä vaikuttaa erityisesti vähävaraisimpiin kuluttajiin.

Suomi suhtautuu myönteisesti komission esittämään markkina- ja valtiontukien kokonaisuuteen sekä komission esittämiin joustoihin yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) sääntöihin. Suomen hallitus päätti kansallisesta noin 300 miljoonan euron huoltovarmuuspaketista maataloudelle huhtikuun alussa.

Suomi jakaa yleisen huolen Ukrainan sodan vaikutuksista myös globaaliin ruokaturvaan. Samalla korostamme tärkeyttä siirtyä kohti kestäviä, resiliентtejä ja oikeudenmukaisia ruokajärjestelmiä niin Suomessa, EU:ssa kuin myös globaalilla tasolla.